بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިންމުން

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2019/HC-A/652
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ރޯޒޭ ހޯލްޑިންސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް
- އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް: އަލީ އާދަމް، ގ. އައިނާގެގަތްސް / މާލެ
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފު އުފެދިގެން ހުށަހެޅޭ މައްސަލަ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބު ހުސައިން ޒަކަރިއްޔާ
ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުއްރައޫފް އިބްރާހީމް
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު

ނިންމި ތާރީޚު:
12 ރަޖަބު 1443
13 ފެބްރުއަރީ 2022

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚު: 26 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1441 / 23 ޑިސެންބަރު 2019

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ޙުކުމް:

- **ނަންބަރު:** 4001/Cv-C/2018
- **ނިންމި ކޯޓު:** ސިވިލް ކޯޓު
- **ބާވަތް:** އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފު ނުހަނެޅޭ އުފެދިގެން މައްސަލަ
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު:** 01 އޮކްޓޯބަރު 2018
- **ނިމުނު ތާރީޚު:** 31 އޮކްޓޯބަރު 2019

ދަރަނީ- އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފުވުން- ކުރީގެ އެއްބަސްވުމާއި ގުޅޭ- އަގުގެ ވެރިކަން.

- **ފަސިހުކުރުން ސާބިތުވެއްޖެ ދުސްތޫރީ ޙައްޤުތަކުގެ ދަށުން:** މި މައްސަލާ ފަސިހުކުރުމަށް އަމުރުކުރުމަށް އެދި އެއީ ފަސިހުކުރުން ދުސްތޫރީ ސަބަބުތަކާ ޚިލާފުކަމެވެ.

ތަފްޞީލު

1. މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4001/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ ނިމުނުގޮތާ ދޭތެރޭ ސަބަބުތައް އަދި ވާރުތަ އިސްތިޢުނާފު ހުށަހެޅުމަށް ދެން އެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިޢުނާފު ކުރެވުނު ގޮތުން ޒޫމް ކޮމާޝަލްސް ކުންފުންޏާ ދެމެދު (ރަޖިސްޓަރީ ނަންބަރު: C-608/2009) (މިފަހުން " ޒޫމް ކޮމާޝަލްސް" ކަމަށް ބުނެވިފައިވާ) ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ އިސްތިޢުނާފު މައްސަލައެކެވެ. މި އިސްތިޢުނާފުގައި އިސްތިޢުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތަކީ މާލެ / ގ. އަރިޝާއިގެވެސް، އަދި އާދަމް (އައިޑީކާޑު ނަންބަރު A052506) އެވެ.

މައްސަލާގައި ކަން ހިނގާފައިވާ ގޮތް

2. އަދި އާދަމްގެ ނަމުގައި ރަޖިސްޓަރީ ކުރެވިފައިވާ ގ. އަރިޝާއިގެވެސް އެވެ. ހިޔާ ގެއިގެ ފުރަތަމަ ބުރިގައި ހުންނަފިހާރަ 06 ކުރަނީ އެގްރީމެންޓުން، 01 ސެޕްޓެންބަރު 2009 އިން ފެށިގެން 31 އޮގަސްޓު 2014 ނިޔަލަށް 05 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް[1] ޒޫމް ކޮމާޝަލްސްއަށް ކުއްޔަށް ދިނުމަށް ދެފަރާތުން އަދި އާދަމް އާއި ޒޫމް ކޮމާޝަލްސްއާ ދެމެދު 26 އޮގަސްޓު 2009 ގައި އެއްބަސްވުމެއްގައި ސޮއިކުރެވިފައެވެ.

3. މި އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި މަސައްކަތްކުރުމުން ނިކުމެގެން ބޭނުންކުރުން ހުއްޓައި، އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފުވާ ގޮތުން އެތަނުގައި ވަސީލަތްތައް ހިންގުމާއި، ފާރުތައް ފޮޅާލުމުގެ މަސައްކަތް ކުރުމަށް ކުރެވޭ ކަންކަން އިސްތިހާރު ޒޫމް ކޮމާޝަލްސްއަށް މަޢުލޫމާތު ދީފައެވެ.[2]

4. މި އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން 06 (ހައެއް) މަސްދުވަހުގެ އެޑްވާންސްގެ ގޮތުގައި ކުއްޔަށް -/20،000 ރ. (ވިހި ހާސް ރުފިޔާ)އެވެ. ކުލިދޭ ތާރީޚުގެ މަހުގެ 07 (ހަތެއް) ވަނަ ދުވަހުގެ ކުރިން އިންވޮއިސްގެ ބިލަށް ފައިސާ ދައްކަންޖެހޭނެއެވެ. މި އެއްބަސްވުމުގެ ތެރޭގައި ކުލި ދެއްކުމުގައި ލަސްވެއްޖެނަމަ އިތުރަށް ހިނގާ ކޮންމެ ދުވަހަކަށް -/100ރ.

---

[1] 26 އޮގަސްޓު 2009ގައި ސޮއި ކުރެވުނު "ކުއްޔަށް ހިފުމުގެ އެގްރީމެންޓް"ގެ 1 ވަނަ މާއްދާ

[2] އެގްރީމެންޓްގެ 7 ވަނަ މާއްދާ

(އެއް ސަތޭކަ ރުފިޔާ)ގެ ޖޫރިމަނާއެއް ދައްކަންޖެހޭނެއެވެ. އަދި ކުލި ނުދައްކާތާ 01 މަސް (30 ދުވަސް) ވެއްޖެ ނަމަ އެއްވެސް ސަބަބަކާ ނުލައި ތަން ހުސްކޮށް އިމާރާތުގެ ވެރިފަރާތައި ތަން ޙަވާލުކުރުމަށް ކުއްޔަށް ހިފިފަރާތުން އެއްބަސްވެފައިވެއެވެ.[3] ކަނޑައެޅިފައިވާ ކުލީގެ ތެރެއިން އިމާރާތުގެ މަރާމާތުތަކަށް މަހަކު -/20،000ރ. އިން -/1000ރ. އުނިކުރެވޭނެ ކަމަށާއި، އިމާރާތް މަރާމާތުކުރުމަށް މަހަކު ފައިސާ ދައްކައި ހަމަޖެހިފައިވާތީ ކޮންމެ މަހެއްގެ ކުއްޔަކީ -/19,000ރ. (ނަވާރަހާސް ރުފިޔާ) ކަމަށް އެއްބަސްވުމުގެ 5 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

5. މި އެއްބަސްވުމުގައި މުއްދަތު ދިގުކުރުމުގެ ދުވަސްދުވަހައި ޖިނާއީ އުފެދިގެން އިޚްތިލާފުތަކާއިން ސަބަބުން ކޯޓުތަކަށް ހުށަހެޅި ނިމިފައިވެއެވެ. މި އިސްތިއުނާފު ކުރުމާ ޤަޟިއްޔާގައި ބުނެވޭ ކުލިދޭ ހަމަޔަށް އަ އެއްބަސްވުމާ ގުޅޭ މައްސަލައެއް މި އަންނަނީ ޤަޟިއްޔާތަކުން ބަލާފައިވާކަން އެނގެއެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1833/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާ:

6. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1833/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާގައި ހުށަހެޅުނު މައްސަލައަކީ، ގ.އަރިޔާއާގެ ވެސްގެ ފަރާތުގެ ފަޔާގެ އޮފީސް އެޕާޓްމަންޓް ކުއްޔަށް ހިފުމަށް 26 އޮގަސްޓް 2009 ގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމާއި އެއްގޮތަށް ގޭގެ ވެރިފަރާތަކަށްވާ އަދި އާދަމް އަޙްމަދު ނަކުލުކުރުމުގެ ސަބަބުން ޖޯޓު ޑޮކިއުމެންޓު ގެއްލުނު ވަޒަންވާ މައްސަލައަކަށް (ވަކި ކަމަކަށް ގެސްޓްހައުސް ހިންގާ އެޕާޓްމަންޓަށް ވާހިނދެއްގައި، ފުރިހަމަކޮށް އެޕާޓްމަންޓުގެ ހުރިހާ އެއްޗެއް ކޯޓަރުކޮށް އިމާރާތުގެ މަތީ ބައިގެ ފާރާތުކޮށް ފައިދާ ނަގާފައި ވުޖޫދުގެ މައްސަލަ) ބެލެހެއްޓުމާއި މެނޭޖްކުރުމާއި، އެކަނި ޓާސްކުގެ ބައްދާ ބަލަހައްޓަމުންދާތީ، އެޕާޓްމަންޓް ވަކި ކަމަކަށް ވަކިކުރުން އޭގެ އިމާރާތުގެ ވެރިފަރާތަށް، އެއްބަސްވުމުގެ 8 ވަނަ މާއްދާއިން ލިޔުމުން ކަމުކުރުވައިދޭތޯ، ޖޫރީ ގޮތުގެމަތިން ފާރާތުން އެޕާޓްމަންޓް ވަކި ކަމަކަށް ފުރަތަން ބިނާ މަހަކު އެދޭހުރިގެ ކުލީގެ ތެރެއިން ކަނޑައެޅި އަދި އާދަމް އެއްބަސްވެފައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ޖޫރީ ގޮތުގެމަތިން

---

[3] އެއްބަސްވުމުގެ 3 ވަނަ މާއްދާ.

ފަރާތުން ކުރި [illegible] އޯގަސްޓް 2011 ގެ ކުރީގެ ތެރެއިން ދެއްކިފައިވާ ބައެއްކަމުގައި [illegible] [illegible] ކަނޑައި، ކުރީގެ ތެރެއިން ބާކީ ފައިސާ އަދި އާދަމް އާއި ހަވާލުކުރުމަށް ފުރުޞަތު ނުދީ، ކުރި ދެއްކުމަށް އެއްބަސްވުމުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގައި [illegible] ގޮތުގެ މަތިން އެއްބަސްވުން [illegible] އަދި އާދަމް [illegible]، އެއްބަސް ވުމުގެ 11 ވަނަ މާއްދާއާއި އެއްގޮތަށް އިމާރާތުގެ ވެރިފަރާތުން އަމަލުކޮށްފައި ނުވާތީ އާއި އެކު އެއްބަސްވުން [illegible] އަދި އާދަމް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލައެކެވެ. މިމައްސަލަ ހުށަހަޅާފައިވަނީ 11 ސެޕްޓެމްބަރު 2011 ގައެވެ. މިމައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ 02 ޖުލައި 2014 ގައެވެ.

7. މި ޤަޟިއްޔާގައި ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ [illegible]، ޔޫޓީ ލޮޖިސްޓިކްސްގެ ފަރާތުން 3 ސެޕްޓެމްބަރު 2011 ގައި ކުރި ދައްކަން [illegible]، އެ ތާރީޚާއި ހަމައަށް ޖޫރިމަނާގެ ގޮތުގައި ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާ ދައްކާ [illegible] ނޫންކަމަށާއި، ކުރި [illegible] ފާއިތުވެގެން ގޮސްފައިވާ 27 ދުވަހުގެ ޖޫރިމަނާއަށް ޖުމްލަ -/2,700ރ. (ދެހާސް ހަތް ސަތޭކަ ރުފިޔާ) ޔޫޓީ ލޮޖިސްޓިކްސްގެ ފަރާތުން 03 ސެޕްޓެމްބަރު 2011 ގައި ކުރި ދައްކަން އަދިވެސް [illegible] ނުވާކަމަށް [illegible] [illegible] ޔޫޓީ ލޮޖިސްޓިކްސްގެ ފަރާތުން ކުރި ދައްކަން [illegible] [illegible] ކުރީގެ [illegible] [illegible] ފައިސާގެ [illegible] [illegible] ދިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުރި [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]، މި ޤަޟިއްޔާ އާއި އެކު [illegible] [illegible] [illegible] ޔޫޓީ ލޮޖިސްޓިކްސްގެ ފަރާތުން ދިން ޖަވާބުންނާއި، 7 ސެޕްޓެމްބަރު 2011 ގައި [illegible] ފަރާތުން [illegible] ފަރާތަށް [illegible] ސިޓީއިން އެންގުމުން ސައިޓުން ވަކިކޮށްފައިވެއެވެ.

8. އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އެޕާރޓްމަންޓްގެ 2011 އޮގަސްޓު މަހުގެ ކުލި ދައްކަންޖެހޭ ދުވަސްކަމުގައިވާ 7 އޮގަސްޓު 2011 ގެ އިތުރަށް 30 ދުވަސް ހަމަވެފައިވާކަމަށް [illegible] 15 ދުވަހުގެ ނޯޓިހެއް 8 ސެޕްޓެމްބަރު 2011 ގައި އަލީ އާދަމް [illegible] [illegible] [illegible] 7 ސެޕްޓެމްބަރު 2011 ގައި ސިވިލްކޯޓަށް މި ޤަޟިއްޔާ ހުށަހަޅައި، ސިވިލްކޯޓުން މައްސަލަ ބަލައިގެން ފަހުން ކަމަށްވާތީ، 8 ސެޕްޓެމްބަރު 2011 ގައި އަލީ އާދަމް، [illegible] [illegible] ފޮނުވާފައިވާ ނޯޓިސްއަށް އަދަދު ކުރަންޖެހޭނެކަމަށް ޝަރީޢަތުން [illegible]، 7 ސެޕްޓެމްބަރު 2011 ގައި އެގްރީމަންޓާއި [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުރިން ކުރި [illegible] ޝަރީޢަތުން [illegible] ކަނޑައަޅައިދިނުމަށްއެދެއެވެ.

9. އަލީ އާދަމް އާއި [illegible] [illegible] ދެމެދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 6 (ހައެއް) ކޮޓަރީގެ އެޕާރޓްމަންޓް ކުއްޔަށް ހިފުމާއި ބެހޭގޮތުން 26 އޮގަސްޓު 2009[4] ގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމާއި [illegible] އަލީ އާދަމް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޝަރީޢަތުން ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައަޅައި، އަލީ އާދަމް އާއި [illegible] [illegible] ދެމެދު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 6 (ހައެއް) ކޮޓަރީގެ އެޕާރޓްމަންޓް 01 ސެޕްޓެމްބަރު 2009 އިން ފެށިގެން ކުއްޔަށް ހިފުމާއި ބެހޭގޮތުން ވެފައިވާ އެއްބަސްވުން [illegible] ކަނޑައަޅައި [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅައި، އެއްބަސްވުމުގެ އެންމެހައި [illegible] [illegible] އަލީ އާދަމް [illegible] [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމުގައި [illegible] އަލީ އާދަމް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަލީ އާދަމް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަނޑައަޅައިދިނުމަށްއެދެއެވެ.

---

[4] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1833/Cv-C/2011 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 1 ސެޕްޓެމްބަރު 2009 [illegible] [illegible] 26 އޮގަސްޓު 2009 އާއި 01 ސެޕްޓެމްބަރު 2009 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 723/Cv-C/2012 ޤަޟިއްޔާ:

10. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 723/Cv-C/2012 ޤަޟިއްޔާއިން ބަލާފައިވާ މައްސަލައަކީ މި ދައުވާގެ ދެފަރާތު 06 ކޮޓަރީގެ އެގްރީމެންޓް 01 ސެޕްޓެމްބަރު 2009 އިން ފެށިގެން ކުއްޔަށް ހިފުމާއި ބެހޭގޮތުން ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމާއި އެއްގޮތަށް [illegible] [illegible] ކުލި ދައްކަވަން ނުދީ އަދި އާދަމްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި މައްސަލައެކެވެ. މިމައްސަލައިގައި އަދި އާދަމްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވީ އެއްބަސްވުމާއި [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށް [illegible] [illegible] އެއްބަސްވުމުގައި [illegible] ސަބަބުން އަދި އާދަމަށް ލިބިފައިވާ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު [illegible] ނަގައިދިނުމަށެވެ.

11. އަދި އާދަމްގެ ފަރާތުން މިމައްސަލަ ހުށަހެޅި އިސްވެ ބަޔާންވެދިޔަ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1833/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާ އެކޯޓުގައި ހިނގަމުން ދަނިކޮށް 23 އޭޕްރީލް 2012 ގައެވެ. މިމައްސަލަ އެކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1833/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާގައި ޙުކުމްކުރި ތާރީޚުކަމަށްވާ 02 ޖުލައި 2014 ގައެވެ.

12. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1833/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާއާއި މިޤަޟިއްޔާގެ ދައުވާގައި ދެފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1833/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާގައި ހިމެނިގެން މިދައުވާއާއި [illegible] ގުޅޭ [illegible] [illegible] ދެފަރާތުންވެސް [illegible] [illegible] މި މައްސަލާގައި ފާހަގަކުރައްވަމެވެ.

13. މި މައްސަލައިގައި އެކޯޓުން ނިންމަވައިފައިވަނީ [illegible] [illegible] [illegible] ފުރަތަމަ ބުރީގައި [illegible]، 6 ކޮޓަރީގެ އެގްރީމެންޓް 01 ސެޕްޓެމްބަރު 2009 އިން ފެށިގެން ކުއްޔަށް [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] ދެފަރާތު ވެފައިވާ އެއްބަސްވުން ޚިލާފުވެއްޖެކަމަށް ކަނޑައަޅައި [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1833/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާގައި 02 ޖުލައި 2014 ގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާތީ، މި ދައުވާގެ މައްސަލައާ ސިވިލްކޯޓުގެ ނަންބަރު 1833/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާއިން [illegible] ކަނޑައެޅިފައިވާކަމަށް ކަނޑައަޅައި އެގޮތުގެ މަތީންނެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/HC-A/333 ޤަޟިއްޔާ އަދި 2014/HC-A/334 ޤަޟިއްޔާ:

14. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ 2014/HC-A/333 ޤަޟިއްޔާ އަދި 2014/HC-A/334 ޤަޟިއްޔާއިން ބަލާފައިވާ މައްސަލައަކީ ކުރިން ބަޔާންކުރެވުނު ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1833/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާ އަދި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 723/Cv-C/2012 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ބަލާފައިވާ ދެ މައްސަލައެވެ. މި ދެ މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައިވަނީ އެކުއެކީގައެވެ.

15. މި މައްސަލާގައި ނިންމާފައިވާ ގޮތަށް ބަލާއިރު، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1833/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާ އަދި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 723/Cv-C/2012 ޤަޟިއްޔާގައި ކޮށްފައިވާ ހުކުމަށް ބަދަލެއް ގެންނަންޖެހޭ ކަމެއްނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވެއެވެ.

16. މިމައްސަލައަށް ހައިކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ 01 ނޮވެންބަރު 2016 ގައެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2368/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ:

17. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2368/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާއިން ބަލާފައިވާ މައްސަލައަކީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1833/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާއާއި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 723/Cv-C/2012 ޤަޟިއްޔާގައި ކޮށްފައިވާ ހުކުމުގައިވާ ފަދައިން ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމާ އަދި [illegible] ޚިލާފުވުމުގެ ސަބަބުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ ބަދަލު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ ބަދަލު [illegible] ކަނޑައަޅައި، ސިވިލް ކޯޓުން ކޮށްފައިވާ ހުކުމާ [illegible] އަދި [illegible] [illegible] އެ މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/HC-A/334 ޤަޟިއްޔާއިން ސިވިލް ކޯޓުގެ ހުކުމަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ ކަމެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާތީ، ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި އަދި [illegible] [illegible] -/1,215,320ރ (އެއްމިލިއަން ދުއިސައްތަ ފަނަރަހާސް ތިންސަތޭކަވިހި ރުފިޔާ) ހޯދުމަށް އެދި [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހެޅި މައްސަލައެކެވެ.

18. މި މައްސަލާގައި އެ ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ، [illegible] އެދުނު ގެއްލުމުގެ މިންވަރަކީ ހަޤީޤަތުގައިވެސް ކޯޓު ކޮށްދީފައިވާ އެއްވެސް ވަޒީފާ ގެއްލުމެއްވާކަން ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުކޮށްދީފައިނުވާތީ ދަޢުވާގައި [illegible] އެދުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ޝަރީޢަތުން ދޫކުރުވުމަށް ނަގައިދިނުން ނުޖެހޭކަމަށެވެ.

19. އެގޮތުން އެކަން ސާބިތުކުރުމަށް ދަޢުވާލިޔުމުގެ 3 ވަނަ ނުކުތާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންކަމާ ގުޅިގެން އެކަށީގެން ޝަރީޢަތުގައި ޑޮކިއުމަންޓްތަކުގެ ގޮތުން ކޯޓު ކޮށްދީފައިވާ ވަޒީފާ ސަރުކާރު ހުށަހެޅި ގޮތުގައި 02 (ދޭއް) ވަޒީފާއެއް ހަމަޖެހިފައިވާކަން، އެއީ ވަޒީފާއިން 1 (އެކެއް) ވަޒީފާ ދޫކޮށްލާފައި އެއްބަސް ނަންބަރާއި، އެއްބަސް ނަންބަރުގެ ވަޒީފާގެ ކުރީގެ ނަގާ ނުވައި މި މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ކުރިއަށް ގެންދެވިފައިވަނީ 16އޮކްޓޫބަރު 2018 ގައި ދަޢުވާލިބޭ ވަޒީފާއިން އެދިފައިވާކަމާއި، އަދި ދަޢުވާލިބޭ ވަޒީފާއިން ހުށަހެޅި 02 (ދޭއް) ހަފްތާގެ ނޯޓިސް ދީފައިވާ އެ ވަޒީފާގެ ބަސް ނެތުން ސަރުކާރު ހަފްތާގެ ބަދަލުގައި، ދަޢުވާލިބޭފަރާތުން [illegible] އެދުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގެ މިންވަރަކީ ހަޤީޤަތުގައިވެސް ދަޢުވާލިބޭފަރާތުން، އަދިވެސް ވަޒީފާ ގެއްލުމެއްވާކަން އެކަށީގެން ނަގާދިނުން ޝަރީޢަތުން ސާބިތުކޮށްދީފައިނުވާތީއެވެ. މިގޮތަށް އެކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ 24 ޑިސެންބަރު 2018 ގައެވެ.

20. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2368/Cv-C/2018 މި ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅި މައްސަލަ ބެލެވިފައިވަނީ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-A/137 ޤަޟިއްޔާއިންނެވެ.

21. މި 2019/HC-A/652 ޤަޟިއްޔާ އާއި 2019/HC-A/137 ޤަޟިއްޔާގެ އަޑުއެހުންތައް މިކޯޓުގައި ކުރިއަށް ގެންދެވިފައިވަނީ އެއްކޮށެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4001/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި ހުކުމްކުރި ގޮތް:

22. އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައި މިވާ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4001/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާއަކީ އިސްތިޙްޤާޤުން އެއްބަސްވުމާމެދު ދެފަރާތުގެ މެދުގައި ހިމާޔަތް އުޖޫރަ އަދި އާދަގެ ވަރަށް 01 އޮކްޓޫބަރު 2018 ގައި ހުށަހެޅުމުން ބަލައިފައިވާ މައްސަލައެކެވެ. މި މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ 31 އޮކްޓޫބަރު 2019 ގައެވެ.

23. މި މައްސަލާގައި އަދި އާދަމްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ދަޢުވާއަކީ، ގ. އައިސްލޭންޑްވިއުގެ އެއްބަސްވުމާގައި ކަނޑައަޅާ 06 ކޮޓޭޖްގެ އެގްރިމަންޓް ކުއްޔަށް ދިނުމަށްޓަކައި އަދި އާދަމްއާއި، ޔޫޓާ މޯލްޑިވްސްއާ ދެމެދު 26 އޮގަސްޓު 2009 ގައި ސޮއިކުރެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ޔޫޓާ މޯލްޑިވްސްގެ ފަރާތުން ދައްކަންޖެހޭ ކުލީގެ ބާކީވުން 2011 ވަނަ އަހަރުގެ އޮގަސްޓު މަހުން ފެށިގެން 2014 ވަނަ އަހަރުގެ އޮގަސްޓު މަހާއި ހަމައަށް ދައްކަންޖެހޭ ކުލި ދައްކާފައި ނުވާތީ އެ ކުލި ހޯދުމާއި، މި ބޭނުމުން މަސްއޫލިއްޔާގެ ކުލި ނުދައްކައި ފާއިތުވެފައިވާ ދުވަސްތަކަށް އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އަންގައިވާ ޖޫރިމަނާ ފައިސާއާއި އެކުޖުމްލަ -/7,705,220ރ. (ހަތްމިލިއަން ހަތްސަތޭކަ ފަސްހާސް ދުއިސައްތަވިހި ރުފިޔާ) އާއި ޔޫޓާ މޯލްޑިވްސްގެ ފަރާތުން އެގްރިމަންޓް ދިޔަވައި ގެއްލުންތަކުގެ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި -/268,540ރ. (ދުއިސައްތަ ފަސްދޮޅަސް އަށްހާސް ފަސްސަތޭކަ ސާޅީސް ރުފިޔާ) އާއި އެކު ޖުމްލަ -/7,973,740ރ. (ހަތްމިލިއަން ނުވަސަތޭކަ ހަތްދިހަ ތިންހާސް ހަތްސަތޭކަ ސާޅީސް ރުފިޔާ) ހޯދުމަށް އެދި ހުށަހެޅި ދަޢުވާއެކެވެ.

24. މި ޤަޟިއްޔާގައި ޙުކުމް ކޮށްފައިވަނީ،

"ދަޢުވާ، މިކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކާއި ހުށަހަޅާފައިވާ ހެކިތަކާއި ވިދާޅުވުންތަކާއި މައްސަލާގެ ލިޔެކިޔުންތަކާ ބަލާއިރު، ގ. އައިސްލޭންޑްވިއުގެ އަދި އާދަމްއާއި، ޔޫޓާ މޯލްޑިވްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްއާއި ދެމެދު 26 އޮގަސްޓު 2009 ގައި ސޮއިކުރެވުނު އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ގ. އައިސްލޭންޑްވިއުގެ އޮޅިޔަރުން ގެގެ ވަސީލަތް ވެވިޔާ ކުރި 06 ކޮޓޭޖްގެ އެގްރިމަންޓް ޔޫޓާ މޯލްޑިވްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ކުއްޔަށް ހިފައިފައިވާކަމާއި، އެއްބަސްވުމުގެ އިތުރުން ކުއްޔަށް ހިފައިފައިވާ ޔޫޓާ މޯލްޑިވްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން އަހަރު ބަދަލުކުރުމުގެ ދަރަޖަތަށް ދެފަރާތުގެ ދެމެދު މައްސަލަތަކެއް ޖެހިފައިވާކަން ދެފަރާތުގެ ބަޔާނުގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ލިޔެކިޔުންތަކުން އެނގެން އެބައޮތްއިރު، އެއްބަސްވުމުގައި ކުލި ޔޫޓާ މޯލްޑިވްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ބަލަހައްޓަމުންގޮސް ދާއިރު ނަމަ އިތުރުކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ވަކިކުރުމުގެ އިތުރުގައި ބަލަހައްޓާފައިވަނީ 22 އޮގަސްޓު 2014 ގައި ކަމަށް ދައްކާކަން ޔޫޓާ މޯލްޑިވްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ލިޔުމުން އެންގުމުން ވަކިކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ބަލަހައްޓަމުންދާކަން ދައްކަމުންދާ ޔޫޓާ މޯލްޑިވްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ސަރުކާރަށް ފޮނުވާފައިވާ ނޯޓިސް 22 އޮގަސްޓު 2014 ވަނަދުވަހުގެ ނިޔަލަށް އެ އިތުރުކުރުން ކުރި ދައްކާފައި ޔޫޓާ މޯލްޑިވްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ޖަވާބުދާރީވާގޮތަށް ވިދާޅުވި 01 އޮގަސްޓު 2011 އިން ފެށިގެން ޔޫޓާ މޯލްޑިވްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން އަދި އާދަމްއާއި

ކުލީގެ ގޮތުގައި އެއްވެސް ފައިސާއެއް ދީފައިވާކަން ފްލެޓުގައި، 01 އޮގަސްޓް 2011 އިން 22 އޮގަސްޓް 2014 އަށް ދެމެދުގައިވާ 36 މަހާއި 21 ދުވަހުގެ ކުއްޔަށްވާ -/727,000ރ. (ހަތްލައްކަ ހަތާވީސް ހާސް ރުފިޔާ) އަދި ދައްކައިދިނުމަށް ޙުކުމް ކޮށްދިނުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ދައުވާގެ ގޮތުން ދ. އަނބުރާދެވުނު އަދި އެދިފައިވާ ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާއަކީ ކުލީގެ ފައިސާ ފިޔަވައި އެހެން ފައިސާއެއް ނުވާތީ ފާހަގަކުރެވޭ ކަމަށް 31 އޮކްޓޯބަރު 2019 ގެ ދުވަހުން ފިޔަވައި މަދުވެގެން އެހެނިހެން ޖަހާފައި އަހަރެއް ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ދައުވާއިން ޖުމްލަ 10 (ދިހައެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި -/727,000ރ. (ހަތްލައްކަ ހަތާވީސް ހާސް ރުފިޔާ) ދައްކާ ގޮތަށް ބަދަލުކުރުމުގެ ޙުކުމް ކޮށްދިނުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ދައުވާގައި، ދައުވާކުރާ ފަރާތުން މި ދައުވާގައި ގުޅުންހުރި ޚަރަދާއި ގޮތުގައި ކުލީގެ އިތުރަށް ފައިސާ އާއި، ޖެރިމަނާގެ ގޮތުގައި ކުލީގެ އިތުރުން ދައްކާ ފައިސާ ދައުވާލިބޭ ފަރާތަށް ދައްކާ ގޮތަށް ޙުކުމް ކޮށްދިނުމަށް ދ. އަނބުރާދެވުނު އަދި އެދިފައިވާ ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާއިން ކުލީގެ ފައިސާ ކަނޑައަޅައި ޙުކުމްކޮށްދިނުމެވެ." މިގޮތަށެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރިފަރާތުން ހުށަހެޅި ނުކުތާތައް:

25. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4001/Cv-C/2018 ފައިސަލާ ނިމިފައިވާ ގޮތް ބަދަލުކޮށް އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ބަލައި އެ ފައިސަލާ އިސްތިއުނާފަށް ކުރުމަށް އެދި ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައިގައި އަންނަނިވި 02 (ދޭއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅައިފައިވެއެވެ؛

25.1 ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4001/Cv-C/2018 ފައިސަލާގެ ޙުކުމުގައި ޤާނޫނާ ޚިލާފުވަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ވާ ގޮތުގެ މަތިން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިނގާ އެންމެހާ ޝަރީޢަތްތައް ހިނގަންވާނީ އަދުލުވެރިކަމާއެކު ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައި އޮންނަ އުސޫލާއި ޚިލާފަށްކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭ ކަމަށާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނު)ގެ 5ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) ގައިވާގޮތުގެ މަތިން، ފަނޑިޔާރުން މައްސަލަ ބެލުމުގައި މައްސަލާގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ހެއްކާއި ޤަރީނާގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތް ކުރަންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވީނަމަވެސް، އިސްތިއުނާފުކުރާ މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓުގައި ހިނގައިދިޔަ އެ ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ހެއްކާއި ޤަރީނާއަށް ބަލާ

ވާހަކަތަކާއި އަދި މައްސަލާގައި ހަވާލާދީފައިވާ ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 23 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެމަތިން، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

25.2. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4001/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމަށް ވާސިލުވުމުގައި ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނު) ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެމަތިން ޢަމަލުކުރުމުގައި [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] ސިވިލް ކޯޓުން [illegible] [illegible] ވާހަކަތަކާއި [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

26. މި ނުކުތާތަކުގެ ތަފްސީލުގައި މައިގަނޑު ގޮތުގައި ޖުޑީޝަލް ސަރވިސްގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ [illegible] ޖުޑީޝަލް ސަރވިސްގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަދި [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޖުޑީޝަލް ސަރވިސްގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޖުޑީޝަލް ސަރވިސްގެ [illegible] ޖުޑީޝަލް ސަރވިސްގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 17ވަނަ މާއްދާއިންނާއި ކޮންޓްރެކްޓުގެ ޤާނޫނުގެ 23ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)އަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

27. އަދި އާދަމުގެ ފަރާތުން ޒޫ ޑޯރިވްސްއަށް ކުއްޔަށްދިނުމުގެ ގޮތުން ބުނާ ދުވަސް ނިމުނު ކަމަށްބުނެ ކުރީގައި ހިފެހެއްޓުމާބެހޭ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1833/Cv-C/2011 ގެ މައްސަލައާއި ހުކުމްކުރި ހިފައިފައި ސާބިތުވާއިރު، އަދި އާދަމުގެ ފަރާތުން ކުރިން ބޭރުކުރުމަށް ކަމަށް ބުނި ކުރި އާދަ ވަސީލަތްތަކުން، ކުރިމަށް ދަޢުވާ ކުރިއަށްގެންދިޔައީ އެއީ އަދި އާދަމުގެ ފަރާތުން ބޭރުކުރުމަށް އަދި ނިޔާވާ ކަށަވަރުކުރަން މުއްދަތު ހަމަވެފައިވާކަން އިނގޭ، ޒޫ ޑޯރިވްސްގެ ފަރާތުން އަމުރު ދީފައިވާ އަހަރެއް ހުރިހާ އެއްޗެއް ބަލަހައްޓާ އަހަރު ވޭތުވި ނުވާއިރު ކުރީ ދަޢުވާއިރުގައި ކަށަވަރުކުރެވިފައި އެކަމާ އަދި އާދަމަށް ދިނުން ޖާގަ ވަރަށްގިނަ ކަށަވަރުވާ ޖާގަ އެއްގޮތް އަހަރެއް ނެތުމަށް އެކަން ކަމަށް ދިޔައިރު ކަމަށްވެއެވެ.

28. އަދި އިސްތިއުނާފުވި މި ކޯޓަށް މައްސަލާގައި ބުނެފައި ވާސިލުވެފައިވާ ބައެއް ދުވަހު ވާގޮތަށްކަމި ލިޔުންތައް ވެސް ހުށަހެޅުނުކަމަށް ފޮނުވާފައި ނޫޅެވޭނެކަމެވެ. އެގޮތުން ދަޢުވާގެ އިސްވެވޭ ސަފްހާގެ މަޖިލީހުގައި އަދި އާދަމަށް ޒޫ ޑޯރިވްސްގެ ފަރާތުން 20 ޖުލައި 2014ގައި ފޮނުވި ސިޓީގެ ވާހަކަ ބަޔާންކޮށްފައިވާއިރު، އެކަމަށް އިސްތިއުނާފު ދަޢުވާ އަދި އާދަމުގެ ފަރާތުން އިންކާރުކޮށްފައިވާ ނަމަވެސް، އެ ސިޓީ ސަފްހާގެ މަޖިލީހުގައި ހުށަހެޅުނުއިރު އެ ސިޓީ ބަލައިގަތުމަށް ނުވާކަމެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން އެދުންތައް

29. މި ބަޔާންކުރެވުނު ނުކުތާތަކާއި ފަހަރަކާއި ޒޫ ޑޯރިވްސްގެ ފަރާތުން އެދިފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4001/Cv-C/2018 ގެ މައްސަލައިގައި ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ހުކުމް ބާތިލުކޮށް، ޒޫ ޑޯރިވްސްގެ ފަރާތުން އަދި އާދަމަށް ދޭންޖެހޭ ފައިސާ ދޭންޖެހޭކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް މައްސަލައިގައި ކޯޓުން ހުކުމް ކުރުމަށް ކޯޓުން އެދިފައިވެއެވެ.

30. އަދި މިމައްސަލައާއި ގުޅުނު ނަންބަރު 2019/HC-A/137 މައްސަލައާގެ އިސްތިއުނާފުގައި ކުރިއަށް ގެނެސްދިނުމުގެ އިސްތިއުނާފުގައި ކަށަވަރުކުރުން، މަޖިލީހު ނިންމުމުގައި އެއްބަސްވުމުގެ ދަރުން ޒޫ

މޯލްޑިވްސްއަށް ލިބޭ ގެއްލުމުގެ ޒިންމާ، އެއްބަސްވުމުގެ 17ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ޢަލީ އާދަމް ނަގަންޖެހޭނެ ކަމަށާއި އަދި ކޮންޓްރެކްޓާއި ބެހޭ ޤާނޫނުގެ 23ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފުވުމުގެ ސަބަބުން ލިބޭ ގެއްލުމުގެ ޒިންމާ ޢަލީ އާދަމް ނަގަންޖެހޭ ކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ކުލި ދައްކަން ޖެހޭނަމަ، އެވާނީ [illegible] މޯލްޑިވްސް އަށް ލިބޭ ގެއްލުމެއް ކަމަށާއި، ދެ މައްސަލަ އެއްމައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި ބަލަމުން ގެންދާނަމަ އެއްފަރާތުން އަނެއްފަރާތަށް ދޭންޖެހޭ ފައިސާ އަޅައި ކެނޑުމަށް އެދިފައެވެ.

އިސްތިއުނާފު ދަޢުވާލިބި ފަރާތުގެ ޖަވާބު

31. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4001/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި [illegible] މޯލްޑިވްސްގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރި އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކާއި އޭގެ ތަފްސީލުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކުގެ ޖަވާބުގައި އިސްތިއުނާފު ދަޢުވާލިބި ޢަލީ އާދަމްގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] ބުނެފައިވާނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 43ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގެ [illegible] [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] ހުށަހަޅާ މައްސަލައެއްގައި ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޖާއިޒުނޫން، މި މައްސަލައެއްގައި [illegible] ނުކުތާއެއް [illegible] މޯލްޑިވްސްގެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަމަށެވެ.

32. އަދި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4001/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި ޢަލީ އާދަމަށް ލިބެންޖެހޭކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ [illegible] [illegible] މޯލްޑިވްސްއަށް ލިބެންޖެހޭ ގެއްލުމުގެ ބަދަލުން އަޅައި ކަނޑައަޅަންޖެހޭ [illegible] ކަނޑައަޅާފައިވާތީ، [illegible] މޯލްޑިވްސްއަށް ލިބޭ ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ލިބެންޖެހޭ ކަމަށް [illegible] އެއްވެސް ޤަޟިއްޔާއެއްގައި ކަނޑައަޅާފައިނުވާކަމާއި އެހެންކަމުން [illegible]، އެއްވެސް އަސާސެއް ނެތް ފާހަގަކުރައްވާ ކަމަށެވެ.

33. އަދި [illegible] މޯލްޑިވްސްގެ ފަރާތުން ކުލި ދިނުމަށް މަސައްކަތް ކުރުމަށް ޢަލީ އާދަމް ކުލި ބަލައިގަތުމަށް އިންކާރުކޮށްފައިވާ ކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާތީ، ކުލި [illegible] [illegible] ކުލި [illegible] [illegible]

ޖޫރިމަނާ ފައިސާވެސް މި ކުލީގެ ތެރޭގައި ހިމަނާފައިވާތީއާއި އަދި ޕޭމަންޓް ސްލިޕްވެސް "ކެޝް ކާޓް" ކޮށްފައިވުމުން ކަމަށެވެ. އަދި ކުރީ ބޭނުން ނުވާކަމަށް [illegible] [illegible] ބުނެފައިވާ ކަމަށް [illegible] [illegible]، ސިވިލްކޯޓުގެ ނަންބަރު 1833/Cv-C/2011 ގެ ޝަރީޢަތުގައި ކުލީގެ އެއްބަސްވުން [illegible] [illegible] [illegible] މޯލްޑިވްސްއިން ކަމަށާއި އަދި އެ މުއައްސަސާގެ ކުލީގެ އެއްބަސްވުން [illegible] [illegible]، ކުރި [illegible] ނުވާކަމަށް [illegible] [illegible] މިހާރު ކުރި [illegible] އެއްބަސްވުމުން ފުރުސަތު [illegible] [illegible].

34. އަދި [illegible] މޯލްޑިވްސްއިން ކުއްޔަށް ހިފި [illegible] [illegible] ބޭނުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުރުމުގެ ސަބަބުން އެތަން ބޭނުން ނުކުރެވުނުކަމަށް ހުށަހަޅާފައިވާތީ، ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހެޅި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2368/Cv-C/2018 ގެ ޝަރީޢަތުގައި އެތަން ބޭނުން ނުކުރެވުނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވާކަމާއި އަދި އެތަން ބޭނުން ނުކުރެވުނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

35. [illegible] މޯލްޑިވްސްގެ ވަކީލުން އިސްތިއުނާފުގައި ހުށަހަޅާ [illegible] [illegible] 1 އަދި 2 ގައި ވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 32 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ [illegible] [illegible].

އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި ފަރާތުން [illegible]:

36. އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި އަދި [illegible] ފަރާތުން [illegible]، [illegible] [illegible]، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4001/Cv-C/2018 ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ފާހަގަކުރާ ކަންކަން:

37. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2368/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން ބަލާފައިވާ މިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-A/137 ޤަޟިއްޔާއާއި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4001/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ މި 2019/HC-A/652 ޤަޟިއްޔާ އެކުއެކީގައި ކުރިއަށް ގެންގޮސްދިނުމަށް އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި އަދި އާދަމްގެ ފަރާތުން އެދިފައިވާތީ މި ދެ މައްސަލައިގެ އަޑުއެހުންތައް ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށްވުރެ އެކުއެކީގައި ކަމަށް ފެނުނުތީ މި ދެ ޤަޟިއްޔާއަކީ ދަރިފުޅުގެ ވަކިވަކި ޤަޟިއްޔާތަކެއްގެ ގޮތުގައި ކުރިއަށް ގެންގޮސްފައިވާ ޤަޟިއްޔާތަކެއް ކަމަށްވުމާއި މި ދެޤަޟިއްޔާގައި ބަލާފައިވާ މައްސަލަ އަކީ އެއް މައްސަލައަކަށް ނުވާތީ މި މައްސަލަތައް ނިންމުމުގައި ވަކިވަކި ޤަޟިއްޔާގެ ގޮތުގައި ނިންމުމަށް މައްސަލަ ބެލި ބެންޗުން ނިންމާފައިވެއެވެ.[5]

38. އިސްތިއުނާފު ކުރެވޭ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4001/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާއަކީ ދަރިފުޅުގެ ދުވުމުގައި 26 ޖޫން 2009 ގައި ވިހާފައިވާ އެއްބަނޑުގެ ދަރިން ކުއްޖަކު ދިރިއުޅޭ ބަހަން ކުރި ދަރިކަލުން ނޫޅޭ އަދި އާދަމްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައެކެވެ. މައްސަލައިގައި އަދި އާދަމްގެ ފަރާތުން އެދިފައި މައިގަނޑު ތިން ކަމެކެވެ. އެއީ؛

(ހ). 2011 ވަނަ އަހަރުގެ ޖޫން މަހުން ފެށިގެން 2014 ވަނަ އަހަރުގެ ޖޫން މަހާއި ހަމައަށް ދަރިކަލުންގެ ހެދި ހޯދުމަށް؛

(ށ). މި ބެލުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ކުރި ދަރިކަލުގައި ފާއިތުވެފައިވާ ދުވަސްތަކަށް އެއްބަނޑުގެ ދަރިން އަދާކުރައްވާ ޚަރަދަން ހޯދުމަށް؛

(ނ). ކުޅާ ގޮތުގެ ވަނަވަރު ތަރިކަމުގެ މި މައްސަލައިގެ ގޮތުގައި ބަދަލު ހޯދުމަށެވެ.

---

[5] މި ދެ ޤަޟިއްޔާގެ އަޑުއެހުންތަކުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ބަދަލު އަދި ޤަޟިއްޔާގައި ބެލިފައިވާ މައްސަލައަކީ އެއް މައްސަލައެއް ނޫން ކަމަށް މި ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުގެ މި މައްސަލައިގެ ނިންމުމުގައި ވަކިވަކި ޤަޟިއްޔާގެ ގޮތުގައި 05 ޖޫން 2021 ވަނަ ދުވަހު ބޭއްވުނު ސަރަޙައްދުގެ މަޖިލީހުގައި މައްސަލައިގެ ބެންޗުން ނިންމައެވެ.

39. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނިންމުމުގައި އޯގަސްޓު 2011 އިން 22 އޯގަސްޓު 2014 އަށް ފާއިތުވެފައިވާ 36 މަހާއި 21 ދުވަހުގެ ކުއްޔަށްވާ -/727,000ރ. (ހަތްލައްކަ ހަތާވީސް ހާސް ރުފިޔާ) ކުލީގެ ގޮތުގައި ނަގައިދިނުމަށް ކަނޑައަޅައިފައިވާއިރު، އެ ދަޢުވާގައި އަލި އާދަމްގެ ފަރާތުން އެދުނު ޖޫރިމަނާގެ ފައިސާއާ އަދި ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ނަގައިދިނުން ޤަބޫލު ނުކުރެއްވި ނިންމަވާފައި ކަނޑައަޅައިފައިވެއެވެ. އެކަންކަން އަލި އާދަމްގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިނުވެއެވެ.

40. އަލި އާދަމްގެ ފަރާތުން އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފުވުމުގެ ސަބަބުން ހޯމް ޑިވެލޮޕްމަންޓަށް ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދުމަށް ވަކި މައްސަލައެއް މިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-A/137 ޤަޟިއްޔާގައި ބަލަމުން ދިއުމާއެކު، ހޯމް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ލިބިފައިވާކަމަށް ބުނާ ގެއްލުމުގެ ބަދަލާ ގުޅޭ ގޮތުން މިޤަޟިއްޔާގައި ފާހަގަކުރަންކަމުގެ މައްސަލަ އިޖުރާއާތުގައި މި ޤަޟިއްޔާގައި ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ކަމަށް ނުފެނެއެވެ.

41. ހޯމް ޑިވެލޮޕްމަންޓްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފީ ފޯމުގެ ނުކުތާގައި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4001/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމަކީ ފާސިދު ގަވާއިދާ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)އާ ޚިލާފުވާކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭ ކަމަށާއި، ޤާނޫނު ނަންބަރު 13/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރީޢަތްތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ 5 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) ގައިވާގޮތުގެ މަތިން، ޝަރީޢަތުން މައްސަލަ ބެލުމުގައި މައްސަލާގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ހުއްޖަތާއި ދެފަރާތުގެ ބަހަށް ރިޢާޔަތް ކުރަންވާނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައި އޮންނައިރު، އިސްތިއުނާފުކުރާ މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓުގައި ހިނގިއިރު އެ ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ބައެއް ވާހަކަތަކާ ރިޢާޔަތްކޮށްފައިނުވާކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާއިރު، ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމުމުގައި ރިޢާޔަތް ނުކުރައްވާ ހެކިތަކަށް އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ އަދި ނުކުތާގެ ބަޔާނުގައިވެސް ސާފުކޮށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި މައްސަލަ ނިންމުމުގައި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފުން އަމަލުކޮށްފައިވާކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާއިރު، މި މާއްދާއާ ބަލާއިރު ފާހަގަކޮށްފައިވާ ނުކުތާގައި ވެސް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި މިފަދަ ނުކުތާތަކަކީ އިސްތިއުނާފީ

ނުކުޅޭކަމުގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަނެވޭނެ ނުކުޅޭކަމެއް ނޫންކަމަށްވާއިރު، މިބުނެވުނު ކަންކަމުގެ މައްޗަށް މިޤަޟިއްޔާގައި ގޮތުން ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ސަބަބެއް އޮތްކަމަށް ނުދެކެމެވެ.

42. އެހެންނަމަވެސް، ޒޫލް ކޮރޕަރޭޝަންގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ މި އިސްތިއުނާފު، މައިގަނޑު ގޮތުގައި ބިނާކޮށްފައިވަނީ އަރުވާފައިވާ ކުރި ދައުރެއްގެ ނުޖެހޭކަމަށް ބުނާ ބުނުމުގެ މައްސަލަތަކަށް ތަފްސީލުގައި އަރުވާފައިވާ ދައުރާއިގައި ފިރުކުގެ ބަރާބަރު ބަލާފައިވާ ބިލްތަކުގެ އެކި ތަނުން ބޭރުގައިވާ، ހަމަ ނަގައިދިނުމާއި ގޮތައް ގެއްލުމުން މި މައްސަލަގައި ބަލަނީ ކަމަކީ ދެބަސްވުން ބުރަވާ ބަހައްޓަދިނުމުގެ ކަމަށް މި ސަބަބުތަކާއި ގޮތުން ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ކަމަށް ފެންނަތީއެވެ.

43. އެހެންކަމުން، މިމައްސަލާގައި ހައިކޯޓުން ބަލަންޖެހޭ މައިގަނޑު ކަމަކީ، މިމައްސަލާގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އޮގަސްޓް 2011 އިން 22 އޮގަސްޓް 2014 އަށް ކުރި ނަގައިދިނުމާއި ގެއްލުމުން ޒޫލް ކޮރޕަރޭޝަންގެ ފަރާތުން ކަނޑައެޅި އަދަދެއް ހިނގާފައިވާތީ ބަލަންވާ ގޮތުންނެވެ ސަބަބު ބޮޑުވެއެވެ.

44. މައްސަލައިގައި ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ކުއްޔަށް ދޫކޮށްފައިވާ ބޯޓުގައި ހުރި ޒޫލް ކޮރޕަރޭޝަންގެ ބައެއް ނުރަ ހެ ވިޔަފާރީގެ ބައެއްބަދަލު ގުޅޭކަމުގެ ރިޕޯޓުކޮށްފައިވަނީ 22 އޮގަސްޓް 2014 ގައި ކަން އެނގެން އޮވެއެވެ. މި ނުކުޅޭއަކީ ޒޫލް ކޮރޕަރޭޝަން އަމުން އިސްލާހު ނުކުރެއެވެ. އަދި ފަރާތުން ހުރި ކުއްޔަށް އިސްލާހު ކުރަނީ ޒޫލް ކޮރޕަރޭޝަންގެ ބޮޑުވީ ދަރުގައި ބައެއްބަދަލު އޮތްކަމަށްވެސް އެމައްސަލައިން ހިލޭ ބޯޓުން ނިކުމެގެން ބަޔާންވެއެވެ.

45. ހަމަ ދަށުން ނިޔާކުރަމުން ބޮޑުބޮޑު މައިގަނޑު ގޮތްތަކުގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ދެކަމެއްގެ މައްޗަށެވެ. އެއީ:

1- ކުއްޔަށް ދީފައިވާ ބޯޓު އެއްގެ ވިޔަފާރި ޒޫލް ކޮރޕަރޭޝަންގެ އެއްގައި ނަގާފައިވާ ބޮޑުކަން.

2- ކުއްޔަށް ހިލޭ ބޯޓުން ނިކުމެގެން (ބަޔާން ބޯޓުން ކުރަން ނުދީބޮން).

ކުއްޔަށް ހިފި ފަރާތުގެ އަތުގެ ވެރިކަން ފޯނު ކޮނެކްޝަންގެ އަތުގައި [illegible] [illegible]

46. ފޯނު ކޮނެކްޝަންގެ ހަވާލުން ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، ކުއްޔަށް ދިން ފަރާތުގެ ނަމުގައި ފޯނު ކޮނެކްޝަންގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި އޮތްކަމަށްވެސް އެތަނުގެ ކޮންޓްރޯލް އޮތީ އަދި އާދަމުގެ އަތުގައި ކަމަށެވެ. އެގޮތުން ސެޕްޓެމްބަރު 2011 އިން ފެށިގެން އެތަނުގެ އަތުގެ ވެރިކަންހުރީ އަދި އާދަމް ކަމަށެވެ.

47. އަތުގެ ވެރިކަން (possession) އޮތުމުގެ މާނައަކީ އެ އެއްޗެއް އަތުގައި ނުވަތަ މާއްދީ ގޮތުން އެމީހެއްގެ ކޮންޓްރޯލް ދަށުގައި އޮތުމެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ކުލީގެ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ކުއްޔަށް [illegible] އެއްބަސްވުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަތުގެ ވެރިކަން [illegible] ކަމަށް [illegible] [illegible]. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ [illegible] ސަރވިސަސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ވ. ސަޢީދު ޙުސައިން[6] ގައި [illegible] [illegible]، ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ފަރާތުގެ އަތުގެވެރިކަން އެއީ [illegible] ފަރާތުގެ [illegible] ކަމަށް [illegible].

48. މި މައްސަލައިގައި ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމެވިގޮތުން ބަލާއިރު [illegible] [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ފޯނު ކޮނެކްޝަންގެ ބެލުމުގެ ދަށު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ހައިކޯޓުގެ [illegible] [illegible] ވ. އާދަމް އިބްރާހީމް މައްސަލައިގައި[7] [illegible] [illegible] ބަލާއިރު، ކުއްޔަށް [illegible] ފަރާތުގައި ކުއްޔަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަތުގެ ވެރިކަން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

49. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[6] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/SC-A/26 ޤަޟިއްޔާގެ 12 ވަނަ ނަންބަރު.

[7] ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/HC-A/188 ޤަޟިއްޔާގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ށ).

ބެލުމުގެ ދަށުގައި [illegible] އެނގޭކަމާއި، އެހެންކަމުން އިސްތިއުނާފު [illegible] މައްސަލަ ނިންމުމުގައި [illegible] ނުފެންނެވެ.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ([illegible] [illegible] [illegible] [illegible])

50. ކުލީގެ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ކުއްޔަށް ދޫކުރި [illegible].

51. މިމައްސަލާގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދަށުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]؛

51.1. ގ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[8]

51.2. [illegible] [illegible] [illegible] 1833/Cv-C/2011 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 723/Cv-C/2012 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[8] [illegible] [illegible] [illegible] 2 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible]

52. [illegible]

53. [illegible]

54. [illegible] 2011 [illegible] 2011 [illegible]

އެފަދައިން ޔޫތު ވޮލަންޓިއަރސްގެ ޒިންމާތަކުން އަމަލުކޮށްފައިވާކަން އެނގެން ނެތެވެ. އަދި ބަދަލު ހޯދުމަށް އެދި ޔޫތު ވޮލަންޓިއަރސްގެ ޒިންމާތަކުން ހުށަހެޅި ޤަޟިއްޔާ(ނަންބަރު 2368/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ)ގައި ޔޫތު ވޮލަންޓިއަރސްއަށް ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލުގައި ކަންކަމުގެ ތަފްސީލު އެއްބަސްވުމާއި ގުޅިގެން 2011 ވަނަ އަހަރު މައްސަލަ ހުށަހެޅި ރިޕޯޓުން ގުޅިގެން އެ މައްސަލަ ނިންމުމާ ހަމައަށްވެސް ދަން ބޭނުންކުރުމަށް ޔޫތު ވޮލަންޓިއަރސްއަށް ލިބިފައިވާކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައި ވިދާޅުވެސް، އެ ޤަޟިއްޔާގައިވެސް މި ބާބުގެ ފަރާތުން ޤަރާރުކޮށްފައިވާކަމެވެ.

އެހެންކަމުން އިސްތިއުނާފު ދަޢުވާގެ ބާބުގެ ދަށުން ހުށަހެޅި ފަރާތުން ފާހަގަކުރި ނުކުތާތަކުގެ ތެރެއިން، އެ ކަން ބަލާއިރު ބަލަންޖެހޭ ބަދަލުގެ މިންވަރު ދެނެގަތުމަށް ބޭނުންވާ ހެކި ހުށަހަޅާފައިވާ ކަމަށް ބެލެވޭ ފަދަ ބަޔާން ދައުލަތާއި ޙަވާލުކޮށްފައިވާ ކަމަށް ނުފެނެއެވެ.

55. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1833/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާއާއި 723/CV-C/2012 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ބަލާފައިވާ ޤަޟިއްޔާތަކުގައި ހައިކޯޓުން ކުރެއްވި ނިންމެވުމާ⁹ މި އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު ހަމަވުމަށް ބަލާއިރު ޤާނޫނީ ގޮތުން ދައުލަތަށް ހަވާލުކުރި އެ މުއްދަތުގައި އެކަށީގެން މަސައްކަތް ކުރުމަށް މުއްދަތު ނިންމަވާފައި، އޭގެ އެކަށީގެ ހުރި ތަކެތި ހަވާލުކޮށް ދޫކޮށް ދެވޭނެ ގޮތް ފަހިވާ ކަމަށް ބުނެ ޔޫތު ވޮލަންޓިއަރސް ފާހަގަކުރި ނުކުތާ ގެއްލުން ބަލައިނި؛

އަދި އާރަށް އަދިއަދަށް އެއްބަސްވުން ބާތިލު ކުރިކަމަށް ނިންމައި ހުރި ބަލައި ނުގެން އެއްބަސްވުމާއި ގެއްލުން އިޢުލާނުކަމަށް ކަންކަމުގެ ސަބަބުން ސަރުކާރު ކޯޓަކުން ފުރަތަމަ ހުށަހެޅި މައްސަލަ 2011 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ހުށަހެޅި ޔޫތު ވޮލަންޓިއަރސް ނެތް. އެމައްސަލަ އަދި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1833/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާއިން ބަލާފައިވާ މައްސަލައެވެ. ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައިވާ އެއްބަސްވުމާއި އެއްގޮތް އަމަލުކުރުމަށް އަދި ފާހަގައަށް އަންގައި އެއްބަސްވުން ބާތިލު ކުރަން ކަނޑައަޅާން ޖެހުނު

---

[9] މި މައްސަލައާއި އިސްތިއުނާފު ޤަޟިއްޔާތައް ނިމިފައިވަނީ 2016 ވަނަ އަހަރު ކުރެއްވުނު ވިދި ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމި ތާރީޚުން ހިސާބުން ޖޫރިމަނާކޮށްފައިވާ ދައުލަތުގެ ބަދަލެވެ.

ނުޖެހޭކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުން އެ ފަސްކުރުމުގައި ކަނޑައެޅިފައިވެއެވެ. މި އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރެވޭ ދެމިއޮތްކަމަށް ކަނޑައެޅުމުގެ ނަޒަރިއްޔާ އެއްބަސްވުމާއި އެއްގޮތަށް ކުރި ދަޢުވާކަން ކަމަށްވާތީ، އެ މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމިއިރު އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު ހަމަނުވެއެވެ.

56. އެހެންނަމަވެސް، ކޯޓުގައި މައްސަލަ ހިނގަމުން ދިޔަ ދުވަސްތަކުވެސް ފަރާތުގެ ތަޙުގީގު އާޚިރު ފޯރާ ކޮންޓްރެކްޓުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ކަމަށްވާތީ، އެ މުޢާމަލާތުގައި ފަރާތުގެ ބަހުން އެ ފަރާތަށް ހިފެހެއްޓުމަށް ކުރިމަތިވާ ހާލަތު އެކަން ސާބިތުކުރުން ހުށަހެޅޭ އިސްތިއުނާފު މިކަމާ ފަސްކުރުމުގައި ކުރީ ކޮންޓްރެކްޓުގެ ފަރާތުގެ ދަށުން ހުށަހެޅިފައިވާ ނުވެއެވެ. އެހެންކަމުން މި ޤަޟިއްޔާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ފަސްކުރުމުގައި ބުނާ އަމަލުތަކުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ހުރިކަމަށް ބަލައި ކުރި ނަގައިދިނުމަށް ކަނޑައެޅި ކަނޑައެޅުން ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭ ސަބަބެއް ކަމަށް ނުފެނެނެވެ.

ޢަޤްދުގެ ޝަރުޠުތަކާ ފަރާތުގެ ކުރި ބުނުން ނުނު ކަމަށް ބެލެވިފައިވާ ގޮތް:

57. ކުއްޔަށް ދީފައިވާ ފަޅުގެ ކުރި ބިން ނޫންކަމަށް ބޭން ކުރިގައި ހިފުން ޢަދި އާދައާ އިސްތިސްނާކުރިފައިވާކަން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1833/Cv-C/2011 ފަސްއާއަށް ހުކުމްކުރި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުކުމްނާމާއަށް ސާބިތުވާގޮތުން، އޭގެ އެއްބަސްވުން ދުވަސް ފަހުން ކުރި ގޮތުގައި ދައްކާ ކުއްޔާ ކުރިން ކުރި ދައްކަން ޖެހޭ އެއްސަރު އަސާސާ ނެތީ، މައްސަލަ ނިންމުމުގައި އަތަށް ދިއުމުގެ ކުއްޔަށް ބިން ފަދަ ބާރާތެއް ފަރާތުގެ ވާހަކަތަކަށް ނުހެޅި ގެނެސް ބަލައިފި،

ބުނުމުން ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1833/Cv-C/2011 ޤަޟިއްޔާ ނިމިފައިވާ ގޮތަށް ބަލާއިރު، އެ ފަސްކުރުމުގައި ކަނޑައެޅުނު އެއް ކަމަކީ، މި ދެފަރާތުގެ ދެމެދު 26 އޮގަސްޓު 2009 ގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުން ބާޠިލު ނުވާކަމަށް ކަނޑައެޅިގެން ދިޔުމެވެ. އެއްބަސްވުން ބާޠިލުނުކޮށް ހާލަތުގައި ކުއްޔަށް ހިފި ފަރާތުގެ އަތްދަށުގައިވާ ތަނުގައި ބިން ރުއްތަކުގެ ނަޒަރިއްޔާއަކަށްވާނީ އޭގެ މުޤާބިލުގައި ކުރި ދަޢުވާކަން ޤަބޫލުކަން އެނގެއެވެ.

ހުށަހެޅި ހެކިތައް ބަލައިގަތުމުގައި ނުފޫޒުފޯރުވުން ފާހަގަކުރި ނުކުތާ

58. ކަމެއް ސާބިތުކުރުމުގެ ބަރުދަނީ އަބަދުވެސް ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ބަރުދާކަމެވެ. ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ އަތުގައިވާ ޝަރުޢީ ހުއްޖަތާ އެކުގައި ހުށަހަޅާ ދަލީލުތަކުން ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ހުކުމްކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ކަށަވަރު ދަސްތޫރުން ލިބިގެންވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އަރިހުގައި ނާޒިމް ވ. މުޙައްމަދު ފާސްކުރެއްވި[10] ބައްޔިނާއިކަމުގައިވެއެވެ.

59. މި މައްސަލައަށް ބަލާއިރު، ދަ ފަރާތުގެ ބުނުން ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް އެ ފަރާތުން ބުނާ ހެކިތައް ހުކުމްކުރުމުގެ ފުރުޞަތުގައި ދެފަރާތުން ހުށަހެޅި ހެކިތަކާ މައްސަލަ ނިންމުމުގައި ދިމާވާނޭކަމަށް ބަލާފައެވެ. މި މައްސަލައިގައި ހުށަހެޅި ހުކުމްކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ނުދިނުން ކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިން ބުނާ ސަބަބަކީ މުޢާމަލާ ބަޔާން ހުކުމްކުރުމުގެ ބައިވެރިން އަޑުއެހުމުގައި ފާހަގަކޮށްފައި ދިން އެދުން ދިޔައީ ހުކުމްކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދިނުމަށްވާ ކަމަށް ބައިނަލްއަގުވާމީ ބަލައިގަނެވިފައެވެ.

60. މުޢާމަލާ ބަޔާން އިއްވުމަށް ބެލުމާ ގުޅިގެން މައްސަލައިގެ ހުށަހެޅި ހުކުމްކުރުމަށްދީ އެ ހުށަހެޅުން ޖަވާބުދާރީ އެފަރާތުން ދަލީލުން ބެލުންތަކާ ފާހަގަކުރެވުނު މުޢާމަލާ ބަޔާން އިއްވުމަށްޓަކައި ބެލުން އަޑުއެހުމެވެ. މަދަނީ މައްސަލައިގައި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ އެކުލަވާލާފައިވާ ގޮތަށް ބަލާއިރު، މުޢާމަލާ ބަޔާން އިއްވާ އަޑުއެހުމުގައި އެއީ ހުކުމްކުރުމަށް ޤާނޫނީ ފުރުޞަތު ދިނުމެވެ. މި އިސްތިޢުނާފުކުރާ މައްސަލަ ދަށުކޯޓުން ހުކުމް ކުރައްވާ، މިފަދަ ސިޔާސީ މަދަނީ މައްސަލައިގެ އުސޫލުތަކުން ވަކި ހުރަސް އިޖުރާއަތު ބައްލަވާއިރުވާ ފާހަގަކުރި ނުކުތާ. ޖިނާއީ މައްސަލައިގެ އުސޫލުތަކުން ކަނޑައަޅުއްވާ އިޖުރާއަތުން[11] ބަލާއިރު، މައްސަލައިގެ އަޑުއެހުން ނިމުނުކަމަށް އިޢުލާންކޮށް ފަހުން މައްސަލައިގެ ހެކިން ލިބިގެންވާ ގޮތް ހުކުމް ލިބިގެންވާ ޙާލަތުގައި އެ ހުކުމް ސަރުކާރަށް ހުކުމްކުރުމުގައި އަދާލަތުގެ ފުރުޞަތުގެ ޤާނޫނީ މަބްދައުތަކަށް ކަނޑައަޅާ ކަމަކަށް ފެނިގެން ކަމުގެ ބަދަލު ހުކުމް ސަރުކާރަށް ބަލައިގަތުމެވެ

---

[10] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/SC-A/02 ފަތުވާ

[11]. ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު)ގެ 151 ވަނަ މާއްދާ.

ބާވަތެއްކަން އެނގެއެވެ. އެހެންކަމުން، މަދަނީ މައްސަލައެއްގައިވެސް މިބުނެވުނު ފަދަ ހެއްކަކަށް ވެފައި
އެހެނީ [illegible] އެކަށީގެންވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފުރުޞަތު
ދެވިދާނެކަން އެނގެއެވެ. އެހެންކަމުން، މިއީ މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] އޮތްކަމެވެ.
މައްސަލަގައި [illegible] [illegible] އިން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ނުވެއެވެ. އެހެންކަމުން، މިބުނެވުނު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެނގެންނެތެވެ.

61. އިސްތިއުނާފީ މަރުޙަލާގައި މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދާނީ އާންމު އުޞޫލެއްގެ ގޮތުން[12] ދަށު ކޯޓުގައި ހުށަހެޅުން [illegible] ދިފާޢުތަކާއި [illegible] ބަލައިގެން ކަމަށްވާތީވެސް، ދަށުކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިފައި ހުރި [illegible] ހުށަހެޅިފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ 32 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އިން އެނގެން އޮންނަނީ، މި އުޞޫލަށް ރިޢާޔަތްކޮށް [illegible] ހޯލްޑިންގްސް އިން ދަށުކޯޓަށް [illegible] ކަމަށް [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] ސިވިލްކޯޓުގެ 1833/Cv-C/2011 އަދި 723/Cv-C/2012 ގެ [illegible]، [illegible] ހޯލްޑިންގްސް [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު [illegible] [illegible]، އެކަމާއި [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެކަމަށް އަދި [illegible] [illegible] ދިނުމުގެ ގޮތުން 20 ޖުލައި 2014 ގައި ފޮނުވި ކަމަށް ބުނާ ސިޓީއެކެވެ. [illegible] [illegible] ހޯލްޑިންގްސް އިން ސާބިތުކޮށްދޭން ބޭނުންވާ ކަމަކީ ސީދާ [illegible] [illegible] ހޯލްޑިންގްސް އިން [illegible] [illegible]. މިމައްސަލަގައި [illegible] [illegible] ގުޅޭ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެނގެއެވެ.

---

[12] ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު)ގެ 32 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

62. މިމައްސަލާގައި ފޯމު ކޮންޓްރެކްޓުއިން ކަނޑައެޅުން ހުށަހެޅި ލިޔުންތަކުގެ ތެރޭގައި ދޮގުކޮށް ހުށަހަޅައިފައި އެދިފައިނުވާ ލިބުމުގެ ޒިޔާދަ 2 ގެ ގޮތުގައި ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. މިފުރުޞަތު ކުރިން ކުއްލިން ހިފާހައްޓާ ތެރޭގައި ގޮތެއް ހުރިހާކަމެއްގެ ސަބަބުން އެ ތެރޭގައި ކުއްލިން [illegible] އެތެރޭގައި ނަޒަރުކުރުން ސުޕްރީމްކޯޓުން 2011 ގައި ދިނުމުގެ [illegible] ހުށަހަޅާފައިވާ ފިޔަވަޅެވެ. މިފުރުޞަތު ކުރިން ހުރިހާ ކުރިން އެދިފައި [illegible] ނަންބަރުން ކަމަށް ފޯމު ކޮންޓްރެކްޓް އިން ބަލާފައެވެ. އެހެންކަމުން، އެފަދަ ކުރިން ލިޔުމުގެ ތެރޭގައި ދިރިއުޅުން ފައިސަލާކޮށް ދިފާއުކުރުމަށް ބަލައިފައިވާ މިގޮތުން ހުށަހެޅުނު ވާހަކަތަކެއް ބަލައިގަނެވޭ ސަބަބެއް ނުފެނެއެވެ.

63. އެހެންކަމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4001/Cv-C/2018 ފައިސަލާ އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފޯމު ކޮންޓްރެކްޓުގެ ފެތުމުން ހުރަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަށް ރިއާޔަތްކޮށް އެފައިސަލާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތް ބަދަލުކުރަން ޖެހޭ ސަބަބެއް ނެތްކަމަށް ނިންމައެވެ.

- **ޙުކުމް:**

ދެންފަހު، މިހެން ބަޔާންކުރެވުނު ސަބަބުތަކަށް އެހެންވީމާ، ހުރިހާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4001/Cv-C/2018 ފައިސަލާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން ފޯމު ކޮންޓްރެކްޓުގެ ފެތުމުން ހުރަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، އެ ފައިސަލާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތް ބަދަލުކުރަން ޖެހޭ ސަބަބެއް ނެތުމުން އެ ފައިސަލާ ނިންމާފައިވާ ގޮތަށް ބާއްވައި، މި މައްސަލާ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާގުން ޙުކުމް ކުރީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ޢަބްދުﷲ ޙަމީދު ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބު ޙުސައިން ޒަކަރިއްޔާ ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު